

Návrh Národní koncepce prosazování aktivního života seniorů v Bulharsku (2014-2020)

Počátek 21. století se nese v duchu rozvoje technologií, zlepšování životní úrovně a zkvalitňování zdravotních služeb, díky čemuž se stále více Evropanů dožívá vyššího věku a dokáže i ve stáří vést aktivní, zdravý, dynamický a produktivní život.

Trvalé zvyšování průměrné délky života společně s neustále klesající mírou porodnosti nicméně vede k stárnutí populace, což je doprovázeno významnými ekonomickými, rozpočtovými a sociálními výzvami.

Rychlé tempo stárnutí bulharské populace si vyžaduje zásadní ekonomické, institucionální, administrativní, rozpočtové a finanční změny. Nebudou-li tyto změny provedeny, může dojít k ohrožení společenské soudržnosti a budoucí generace se budou muset potýkat se ztrátou mezigenerační solidarity a s dalšími obtížně řešitelnými problémy.

„Aktivní stárnutí“ dle definice Světové zdravotnické organizace neznamena pouze schopnost pokračovat ve fyzických aktivitách a možnost aktivně se podílet na trhu práce, ale celý komplexní proces, který seniorům umožňuje maximální zapojení do společenského, ekonomického, kulturního, duchovního a občanského života společnosti.

Národní koncepce aktivního stárnutí si klade za cíl vytvořit podmínky, které by starším osobám zajistily rovné možnosti vést důstojný a plnohodnotný život. Za seniory jsou nyní považovány všechny osoby starší 50 let. V současnosti se však projevuje všeobecný trend zvýšit tuto věkovou hranici na 60 až 70 let.

Bulharská Národní koncepce aktivního stárnutí si klade za cíl vytvořit podmínky, které by vedly k dosažení ekonomického růstu a udržitelného rozvoje sociálního systému, ke zlepšení úrovně a kvality života a k vytvoření soudržnější společnosti.

Senioři jsou pro Bulharsko důležitým a cenným přínosem. Mají právo na důstojný život a plné zapojení do společnosti, na zdravý a produktivní život, na rozvoj schopností, dovedností a vědomostí, na rovné zacházení a na ochranu svých základních lidských práv. Zvláštní důraz je třeba klást na prosazování zdravého životního stylu, zlepšení zdravotních služeb a zkvalitnění a rozšíření sociálních služeb poskytovaných seniorům.

Při zlepšování standardů a kvality života seniorů hrají klíčovou roli jejich rodiny. Převážná většina seniorů totiž dle výzkumu Evropské komise upřednostňuje buď samostatné bydlení, nebo bydlení s rodinou a příbuznými. Chceme-li v budoucnu lépe sladit rodinný a pracovní život, je důležité, abychom předtím zlepšili péči o seniory. Při současném intenzivním životním tempu a rychle se vyvíjejícím pracovním trhu jsou rodiny stále častěji vystavovány větší zodpovědnosti a nárokům, jelikož nejen že musí vychovávat děti, ale nyní musí pečovat i o své stárnoucí rodiče.

Aktivní stárnutí úzce souvisí s klíčovými koncepty společenského řádu, jako jsou zapojení do života společnosti, dobrovolnické aktivity, dobré zdravotní podmínky, pracovní a společenská mobilita, finanční zabezpečení, možnosti celoživotního vzdělávání, flexibilní a udržitelné zaměstnání, pozvolný odchod do důchodu, flexibilní důchodová politika, možnost přivýdělků k důchodu, preventivní zdravotnictví s důrazem na předcházení zdravotní nezpůsobilosti, cenově dostupná dlouhodobá péče, nebo možnost i ve vysokém věku svobodně a nezávisle vykonávat různé aktivity.

Z hlediska prosazování konceptu aktivního stárnutí hrají důležitou roli zejména následující oblasti a integrované politiky:

- Sladění rodinného a pracovního života, a to zejména v případě žen. Stát by měl vytvořit adekvátní podmínky, které by osobám pečujícím o závislého člena rodiny umožnily aktivně se zapojit do pracovního procesu – tj. například nabízet rodinám pečujícím o děti nebo závislé osoby kvalitní a odborné pečovatelské služby.
- Zajištění adekvátní zdravotní péče pro seniory. Budou-li se senioři těšit dobrému zdraví, budou moci své znalosti, dovednosti a potenciál déle uplatňovat na pracovním trhu a přispějí tak k ekonomickému růstu. Zlepšení pracovních podmínek a větší důraz na preventivní zdravotnictví. Budování mezigenerační solidarity. Podpora celoživotního vzdělávání a seznamování seniorů s novými informačními technologiemi. Překonávání negativních stereotypů o stáří, zlepšování veřejného obrazu seniorů, prevence diskriminace seniorů na trhu práce.
- Podpora dlouhodobé péče a dobrovolnictví v pečovatelském sektoru. Obě tyto oblasti jsou vzhledem k trendu rychle stárnoucí společnosti nutné.

Kromě zajištění vhodných podmínek v pracovní oblasti by měla být přijata opatření i v oblasti zdravotnictví, kde by měl být kladen důraz především na preventivní péči a prevenci chorob s negativním společenským dopadem. Neméně důležitý je boj s negativními stereotypy a snaha šířit na veřejnosti pozitivní obraz seniorů. Patřičný prostor by měl být v rámci problematiky aktivního stárnutí vyhrazen i neziskovým organizacím a dalším zainteresovaným sociálním partnerům.

Národní koncepce aktivního stárnutí identifikuje několik skupin operačních cílů a úkolů:

- Operační cíl 1:
Vytvořit podmínky pro aktivní účast starších osob na pracovním trhu.
- Operační cíl 2:
Zajistit finanční stabilitu důchodového systému. Zajistit seniorům takové podmínky, aby mohli i v důchodovém věku vést aktivní a důstojný život. Snížit mezi seniory míru ohrožení chudobou.
- Operační cíl 3:
Zajistit dostupnost zdravotní péče. Zvýšit mezi seniory předpokládanou zdravou délku života.

- Operační cíl 4:
Zajistit starším osobám přístup ke vzdělání, celoživotnímu vzdělávání a rekvalifikačním kurzům, a zlepšit tak jejich mobilitu na pracovním trhu.
- Operační cíl 5:
Rozvinout a modernizovat systém dlouhodobé péče a zajistit přístup k sociálním službám. Rozvinout tzv. „stříbrnou ekonomiku“.
- Operační cíl 6:
Podporovat dobrovolnictví.
- Operační cíl 7:
Překonat negativní stereotypy o stáří a zlepšit veřejný obraz seniorů.

V roce 2011 se více než 15 700 osob starších 50 let účastnilo nejrůznějších programů pro rekvalifikaci a podporu zaměstnanosti. Jejich procentuální podíl v jednotlivých programech byl následující:

- Národní program „Od sociálních dávek k zaměstnanosti“ (*From Social Assistance to Employment*) – 34,4 %
- Národní program „Asistenti pro zdravotně postižené osoby“ (*Assistants for People with Disabilities*) – 22,2 %
- Národní program pro zaměstnanost a rekvalifikaci zdravotně postižených osob – 40,7 %
- Programy zaměstnanosti v jednotlivých regionech a sektorech – 48,1 %
- Národní program „Nové pracovní příležitosti“ (*New Employment Opportunities*) – 33,2 %
- „Krásné Bulharsko“ (*Beautiful Bulgaria*) – 25,3 %
- Další programy, které byly realizovány prostřednictvím partnerství „Práce“ (*Labour*) – 45,4 % a další.

Starší osoby, nebo tzv. „starší pracující“, mezi 55 a 64 lety patří mezi cílové skupiny všech projektů v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů 2007-2013, zaměřeného na zaměstnanost znevýhodněných skupin osob a jejich začlenění na trhu práce a dále na zlepšení adaptability a výkonnosti zaměstnanců.

Závěry:

Cíle, které by měly naplnit místní úřady a samosprávy:

- Předcházet tomu, aby byli senioři sociálně izolovaní a naopak je vést směrem k aktivnímu stárnutí
- Podporovat seniory v jejich zájmech a rozšiřovat jejich dovednosti
- Interaktivně seniorům představit současný život, kulturu a přírodní památky partnerských zemí
- Naučit seniory, jak využívat moderní technologie pro své volnočasové aktivity, zájmy a pro komunikaci se svými rodinami a vrstevníky
- Prosazovat aktivní občanství a kreativitu seniorů
- Podporovat dobrovolnictví
- Sdílet zkušenosti v oblasti neformálního vzdělávání seniorů

Systém zdravotní péče a senioři

Operační cíl 3:

Zajistit dostupnost zdravotní péče. Zvýšit mezi seniory předpokládanou zdravou délku života.

Vzhledem k demografickým trendům je nutné změnit systém zdravotní péče a zdravotnických a dalších souvisejících služeb tak, aby organizačně a kapacitně odpovídaly potřebám seniorů. K službám nezbytným pro zachování zdraví, nezávislosti a důstojnosti by měli mít přístup všichni, kteří je potřebují. Vysoce kvalitní zdravotní péče (včetně preventivní, rehabilitační a paliativní péče) musí být dostupná všem skupinám osob bez ohledu na jejich věk, pohlaví, finanční situaci, nebo místo pobytu.

Má-li být negativní dopad demografických změn na systém zdravotní péče zmírněn a jejich pozitivní dopad na další oblasti, jako například na ekonomickou nebo sociokulturní sféru, naopak maximalizován, je třeba investovat do rozvoje vysoce kvalitní zdravotní péče a do technologií umožňujících včasné stanovení diagnózy a včasnou léčbu. Další investice pak musí směřovat do prevence, vzdělávání o zdravém životním stylu a do předcházení civilizačních chorob. Díky zdravému životnímu stylu a včasnému stanovení diagnózy zůstanou lidé déle zdraví a tedy i ekonomicky produktivní.

Moderní technologie a nové účinnější metody včasného stanovení diagnózy a včasné léčby jsou hlavním důvodem, proč došlo k navýšení nákladů v oblasti zdravotní péče. Z dlouhodobého hlediska však používání těchto technologií a metod finanční prostředky naopak ušetří.